

بانیان نشر معارف در مسجد

فاطمه رضوانی (دانش آموخته سطوح عالی حوزه)

مسجد جایگاهی برای عبادت و بندگی خداوند متعال است؛ مکانی برای نزدیک شدن به خالق هستی. اما علاوه بر این مسجد جایگاهی برای اجتماع مؤمنان و نشر فرهنگ اسلامی نیز به شمار می رود. اسلام از طریق فرهنگ سازی در مساجد گسترش یافت و ثبت گردید و نسل به نسل از طریق همین عرصه انتقال پیدا کرد. در عصر حاضر مساجد باز هم اصلی ترین مکان برای تبلیغ دینی و آگاه سازی اجتماع از اندیشه اسلامی هستند. اما توجه به یک نکته حائز اهمیت است و آن اینکه بانیان نشر مکتب فکری اسلام و تعالیم حیات بخش آن، چه کسانی باید باشند و چگونه می توانند در مسجد فعالیت کنند؟ این سؤالی است که این مقاله در صدد پاسخگویی به آن است.

اسلام، شریعت حقه ای است که از طرف خداوند متعال دستوراتی را برای سعادت انسان ها به ارمغان آورده است. اکنون پس از گذشت قریب به ۱۴۰۰ سال از آن واقعه، دین اسلام زنده است و روز به روز به جمعیت مسلمین افزوده می شود. در این بین بسیاری از احادیث اهل بیت یا تحریف شده و یا به دست ما نرسیده است. از این رو علوم مختلفی از قبیل علم حدیث، تفسیر، کلام، رجال، درایه، ادبیات عرب، اصول فقه و... برای دستیابی به سخنان واقعی اهل بیت و فهم صحیح معارف قرآنی و اسلامی تدوین شدند که حاصل زحمات طاقت فرسا و رنج های فراوان عالمان دینی در طول سالیان متمادی است. در حقیقت امروز اگر کسی بخواهد به کلام اهل بیت و فهم صحیح آنها و تفسیر حقیقی آن دست یابد ناچار باید تمامی این علوم را فراگیرد و در آن دقت و ممارست نماید. فهم دینی در عصر حاضر یک تخصص است و عالمان دینی متخصصان آن هستند که با زحمات فراوان به چنین جایگاهی رسیده اند.

روحانیت بازوی اصلی نشر معارف دینی

با توجه به مطالب یاد شده اگر کسی بدون آگاهی صحیح از دستورات اسلامی به نشر و تبلیغ اقدام نماید به فرموده امام صادق(علیه السلام) فسادش بیش از سودش خواهد بود؛ یعنی به دلیل فهم غلط و درک ناصحیح ممکن است حکمی از احکام الهی و بینشی از بینش‌های الهی اسلامی زیر پا گذارده، موجب انتشار آن در اجتماع شود. از این رو لازم است تا مبلغان و بنیان نشر و معارف الهی از کسانی باشند که متخصص این رشته باشند، یا دست کم آموزش‌های لازم را در جهت یادگیری و ابلاغ مفاهیم قرآنی و دینی دیده باشند. این رسالت بر عهده حوزه‌های علمیه و روحانیت است.

روحانیت در مسجد

روحانی عالم و باتقوا، و یا روحانی فاضلی که به مقدار نیاز جامعه بهره‌ای از علوم دینی و معارف قرآنی دارد، بهترین مبلغ و ناشر نظام فکری اسلام و معارف اسلامی است. روحانی اگر از علمای طراز اول نیست می‌تواند با یادگیری و فهم صحیح کلام بزرگان و علمای دین و عمل به آنها، وسیله آگاهی اقشار جامعه از قرآن و احادیث اهل بیت را فراهم آورد. یک روحانی می‌تواند در مسجد، فعالیت‌های مختلفی را برنامه‌ریزی کند. جایگاه روحانی در مسجد، جایگاه مدیری است که تمام برنامه‌ها، کلاس‌ها و آیین‌ها با هماهنگی و مدیریت او انجام می‌شود. تمامی فعالیت‌ها تحت تدبیر و سیاست روحانی مسجد شکل گرفته، پیش می‌روند. روحانی باید پُرحوصله و خوش‌برخورد باشد و برای ارتباط با نسل جوان و خانواده‌ها و حل مشکلات ایشان با تمام وجود تلاش نماید.

معلمان دینی و مربیان قرآن

مربیان قرآن و الهیات دینی که در خارج از حوزه‌های علمیه به وسیله کتب و آموزه‌های عالمان دینی آموزش کافی دیده‌اند به‌خوبی می‌توانند با تشکیل کلاس‌های آموزش قرآن اعم از تجوید، حفظ، قرائت و مفاهیم قرآن در نشر فرهنگ قرآنی مؤثر باشند. آنچه برای این مربیان و معلمان ضروری است. علاوه بر آگاهی علمی کافی، عمل به فرامین قرآن و اسلام و تبعیت از برنامه‌ها و سیاست‌های روحانیت مسجد است.

هیئت امنای و نمازگزاران

نقش هیئت امنای مسجد به‌عنوان پشتوانه‌های اجرایی و مالی مسجد از اهمیت بالایی برخوردار است. در واقع هیئت امنای و معتمدان و نمازگزاران مسجد با برگزاری مراسم دعا، زیارت، تعزیه، مداحی، تبلیغات در سطح شهر، کمک به کانون و فعالیت‌های آن، که با توجه به هدایت‌های امام جماعت مسجد در حال اجرا هستند، در زمینه نشر معارف اسلامی مؤثر واقع می‌شوند.

خاتمه:

اسلام متعال‌ترین آیین و فرهنگی است که دارای عمیق‌ترین نظام فکری است. انسان در آغاز مواجهه با چنین فرهنگ و اندیشه‌ای آن را موافق عقل سلیم و فطرت می‌یابد و اگر از بند نفس و حيله شیطان رهایی یابد، به آن روی می‌آورد. با توجه به این مطلب، هر شخصی که بهره‌ای از تعالیم الهی اسلام برده باشد در صورت عمل به آنها می‌تواند در راستای نشر و تبلیغ آن ایفای نقش کند. این سخن که فقط روحانیت و وظیفه تبلیغ دین را به عهده دارد، سخن صحیحی نیست؛ بلکه هر انسانی در هر کجای عالم در صورت عمل به دانسته‌ها می‌تواند به انتقال فرهنگ اسلام کمک کند.